

Nr 247.

Av herrar **Hage** och **Öberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 228, angående anslag till lots- och fyrrättningen med livräddningsanstalterna m. m.

Vid genomläsandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 228, innehållande bl. a. förslag till nya lönebestämmelser för lots- och fyrrpersonalen ha undertecknade ej kunnat undgå att fästa sin uppmärksamhet vid det förhållandet, att Kungl. Maj:t föreslagit, att all lotspersonal, som erhållit konstitutorial efter den 1 februari 1901, skall vara skyldig övergå på ny avlöningsstat och därigenom i vissa fall lida minskning i den inkomst, som personalen nu innehar. För vår del vilja vi påpeka, att en sådan löneregleringsprincip knappast står i överensstämmelse med vad som hittills i allmänhet varit praxis vid löneregleringar, i det att man vid sådana regleringar i stor utsträckning hållit på den principen, att ingen skulle lida minskning i innehavande inkomst genom löneregleringen. Att man borde hålla på denna princip även vid reglering av lotsverkets löner synes ha stått klart för såväl kungl. lotsstyrelsen som för lotsverkets lönekommission, bestående av herrar greve P. O. L. Klingspor, sergeanten K. A. M. J:son Martin, redaktören N. A. Nilsson i Kabbarp samt statskommissarien friherre C. G. E. Leijonhufvud, vilka i denna fråga yttrat sig på följande sätt:

»Ehuru lotspersonal, som utnämnts efter den 1 februari 1901, vore till följd av innehållet i de utfärdade konstitutorialen skyldig underkasta sig ändrad fördelning av lotspenningarna, ansåge dock kommissionen i likhet med lotsstyrelsen, att med hänsyn till den genomgripande förändring, som i berörda avseende föreslagits, billigheten krävde, att åt ordinarie lotspersonal lämnades frihet att kvarstå vid nuvarande avlöningssätt. Den, som kvarstode å gammal stat och således icke komme i åtnjutande av de föreslagna avlöningsförmånerna, kunde givetvis icke heller bliva delaktig av den förbättrade pensionering, som den nya staten skulle medföra.»

Emellertid har först statskontoret och sedan Kungl. Maj:t föreslagit ett frångående av denna princip. Skälet till denna åtgärd framhålles å sid. 175 i den kungl. propositionen, där det heter:

»I likhet med *lotsstyrelsen* hade även *kommissionen* ansett billigheten fordra, att all personal skulle lämnas frihet att bestämma sig för övergång å ny stat eller ej. En följd härav skulle, yttrar *statskontoret*, säkerligen bliva, att de nya staterna först i en avlägsen framtid bleve fullt genomförda.

Med hänsyn till olägenheten härav och under förutsättning att den förhöjda lotspenningandel, som statskontoret förordat, bleve lotspersonalen tillförsäkrad, har statskontoret ansett, att för den lotspersonal, som erhållit konstitutorial efter den 1 februari 1901 och alltså på grund av i konstitutorialen intaget förbehåll vore skyldig att underkasta sig de ändrade bestämmelser angående lotspenningars fördelning och användning, som Kungl. Maj:t i samband med prövningen av det genom nådigt brev till lotsstyrelsen den 22 december 1898 infördade förslaget till förnyat tjänstgöringsreglemente för lotsverket kunde finna skäligt anbefalla, borde kunna, utan att billighetens krav trädde för nära, bibehållas skyldigheten att ingå å ny stat. Därvid förutsatte statskontoret, att i sammanhang med fastställande av de nya staterna jämväl nytt tjänstgöringsreglemente komme att utfärdas. Ifrågavarande stadgande borde därför enligt statskontorets mening erhålla följande lydelse: »att de innehavare av ordinarie befattning vid lotsverket, vilka icke före den 1 november 1914 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya avlöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola — — — dem».

Av detta yttrande synes framgå, att statskontoret gör den föreslagna inskränkningen i rätten att kvarstå å gammal stat beroende av att den av statskontoret förhöjda lotspenningandelen (50 %) bifalles. Det förefaller alltså, som om statskontoret uti åtgärden att föreslå en högre lotspenningandel, än lönekommissionens majoritet föreslagit, såge en anledning att frånga kravet på valfrihet för personalen att avgöra, om de ville övergå på ny stat eller kvarstå på gammal sådan. Sedan Kungl. Maj:t i sitt förslag nedsatt procenten till 40 %, undanryckes emellertid Kungl. Maj:ts mest vägande skäl för borttagande av valfriheten. I detta sammanhang kan även förtjäna påpekas, att även herr Nilsson i Kabbarp, som föreslagit 40 % andel i lotslott, d. v. s. samma lotslotsprocent, som Kungl. Maj:t föreslår, det oaktat håller på rätten för lots att kvarstå å gammal stat, och samma uppfattning omfattas av herr Martin, som t. o. m. gått längre än Kungl. Maj:t, i det han i likhet med statskontoret föreslagit en lotslotsandel av 50 %.

Vad i övrigt angår statskontorets uttalande därom, att om valfriheten i detta fall bibehölles i enlighet med lotsstyrelsens och lönekommissionens förslag, skulle en följd därav bli, att de nya staterna först i en avlägsen framtid bleve genomförda, så har hänsyntagandet

till sådana förhållanden i allmänhet ej fått göra sig gällande vid andra lönerregleringar inom statsverket, oaktat dessa skäl skulle ha kunnat med ungefärligen lika styrka framföras vid dessa regleringar. Och i övrigt torde det kunna påstås, att övergångstiden, till dess regleringen är fullt genomförd, knappast torde komma att sträcka sig över så lång tid, som statskontoret förutsatt; åtminstone torde det vara mycket troligt, att efter 15 å 20 år antalet av befattningshavare å gammal stat ej blir så synnerligen stort. Och för en hel del befattningshavare, även sådana som enligt den gamla staten åtnjuta något högre inkomster än de skulle erhålla vid en övergång till ny stat, ställer sig nog saken så, att de, trots inkomstminskningen, komma att finna det med sin fördel förenligt att övergå på grund av den säkrare inkomsten och de förbättrade pensionsvillkoren. Men att från statens sida *framtvunga* en sådan övergång — i synnerhet då det gäller personer, som icke äro i *synnerligen* höga inkomstlägen och som icke ännu äro berättigade till ålderstillägg eller endast till *ett* sådant — däremot kan resas allvarliga principiella betänkligheter.

Nu invändes kanske, att försvaret för lotspersonalens rätt att kvarstå på gammal stat innebär försvar för bibehållande av en avlöning, som måste anses alltför högt tilltagen för en lots, om hänsyn tages till de löner, som utgå till andra ungefärligen jämställda befattningshavare vid statsverket. Häremot kan emellertid påpekas, att antalet lotsar, som nu ha och — om rätten att kvarstå å gammal stat bibehålles — fortfarande skulle få en synnerligen hög avlöning, är förhållandevis tämligen ringa. Av den å sid. 76 i den kungl. propositionen intagna tabellen framgår, att *högsta* lotslotten år 1913 utgjorde vid följande ställen, där hög lotslott utgår, följande:

Härnö	4,230 kronor	Limhamn.....	4,102 kronor
Sundsvall	4,069 »	Malmö	4,352 »
Gävle	4,974 »	Hälsingborg.....	4,318 »
Sandhamn.....	4,245 »	Göteborg.....	4,811 » och
Oxelösund.....	6,143 »	Strömstad	4,054 »
Norrköping.....	4,612 »		

Härvidlag är emellertid att märka, att dessa summor beteckna *högsta* — ej *genomsnittliga* — lotslotten samt, att år 1913 var ett år med mer än normalt höga lotsinkomster. Nedanstående siffror, upptagande den *högsta* inkomst, som någon vid resp. lotsplatser anställd lots skulle ha erhållit genom att till *medellotslotten* för åren 1906–1912

lägga uppmuntringspengar, tillfälligt arvode och värdet av naturaförmåner för år 1910, vid de platser, där dylika inkomstförmåner åtnjutas, lämna enligt vår mening, en riktigare uppfattning om den verkliga inkomsten för en lots vid dessa platser:

Härnö	3,578	kronor	Limhamn.....	2,928	kronor
Sundsvall	3,075	»	Malmö	3,911	»
Gävle	4,036	»	Hälsingborg	3,295	»
Sandhamn	3,622	»	Göteborg.....	4,286	» och
Oxelösund	4,917	»	Strömstad	3,252	»
Norrköping.....	3,622	»			

Emellertid komma de av Kungl. Maj:t föreslagna inkomstbeloppen att innebära en viss nedgång i inkomsten även i förhållande till de *lägre* av de löner, som här ovan angivits. Den föreslagna reformen att högre taxebelägga fartyg över 2,000 ton torde ej heller medföra sådana ökade inkomster, att därigenom skillnaden mellan nuvarande och blivande inkomst i någon avsevärd mån förminskas. För de befattningshavare, som kvarstå å gammal stat, torde det ökade taxebelopp, som debiteras på grund av ovannämnda taxereform, ej böra utgå till lotsen utan inlevereras till lotsverket.

I detta sammanhang bör särskilt påpekas, att lotsarnes löner i allmänhet ej äro nettolöner, för så vitt den å sid. 81 i den kungl. propositionen omnämnda skyldigheten kommer att kvarstå att i vissa fall hålla sig med båtmateriel m. m. De utgifter, som för lotsarne kunna uppkomma genom denna skyldighet samt genom skyldigheten att verkställa prickning m. m., framkomma genom vad i styckena 1—4 å sid. 81 i den kungl. propositionen anføres. Att dessa avbränningar äro synnerligen avsevärda, framgår av det faktum, att t. ex. år 1913 för en lots i Malmö med 4,352:78 kronors inkomst avgingo 692:63 kronor, utgörande utgifter i tjänsten för motorbåtmateriel m. m. — naturligt är emellertid, att sådana utgifter komma ojämnt och kunna vara betydligt mindre ett annat år.

Med hänsyntagande till ovanstående förhållanden och de ansvarsfulla och krävande, ofta livsfarliga uppgifter, som föreligga för lotspersonalen, samt den pliktuppfyllelse utan hänsyntagande till faran, som synes vara och *måste* vara ett drag hos denna personal, vilja vi alltså göra gällande, att staten ej bör ställa ovannämnda personal i en sämre ställning i avseende på rätten att kvarstå på gammal stat, än vad som i detta hänseende i allmänhet stipulerats vid andra statsverk. Åtmin-

stone böra sådana befattningshavare, som erhållit *konstitutorial* på sin befattning, bibehållas vid rätten att kvarstå å gammal lönestat — huruvida det kan anses möta hinder att utsträcka denna rätt även till den personal, som under de senaste åren endast erhållit *förordnande* å sin befattning, anse vi oss här ej kunna uttala oss om.

Det torde även böra framhållas, att fyr- och lotspersonalens löne-reglering icke nödvändigtvis behöver ske uti ett sammanhang, utan kunna dessa ärenden, om så befinner nödvändigt, skiljas åt. Skulle riksdagen av någon anledning finna sig böra undanskjuta löneregleringen för lotspersonalen innevarande år, saknas följaktligen skäl att låta fyrpersonalens löneärende undergå samma öde. Det hemställes alltså, att riksdagen, oavsett hur behandlingen av lotspersonalens löneärende utfaller, måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition, i vad den berör fyrpersonalens löneförhållanden — eventuellt med de förändringar i bestämmelserna, som här nedan föreslås.

Utöver vad här ovan föreslagits med avseende på lotspersonalens lönebestämmelser vilja vi även ifrågasätta införandet av en bestämmelse om *fri läkarevård* och *medicin* för personal av lägre grad vid lots- och fyrstaten. Vid en del statsverk har det ansetts lämpligt lämna en sådan förmån, och har man därvidlag i vissa fall som ett skäl för förmånens beviljande hänvisat till det faktum, att personalen vore bosatt på långt avstånd från läkare (t. ex. banvakter vid järnvägen), vadan kostnaden bleve synnerligen kännbar för en liten inkomsttagare att vid förefallande behov tillkalla läkare. Detta skäl torde vid lots- och fyrstaten vara än mera vägande än vid något annat verk. Även om man kan säga, att utgifterna bli ganska kännbara för statsverket vid ett bifall till denna framställning, så måste ju å andra sidan erkännas, att kostnaden blir ännu kännbarare i en liten inkomsttagares budget. Fastställandet av detaljbestämmelserna i denna fråga torde kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t eller kungl. lotsstyrelsen. Givetvis skulle å gammal stat kvarstående personal ej komma i åtnjutande av denna löneförmån.

På grund av vad här ovan anförts hemställes alltså,

- 1) att riksdagen måtte medgiva, att även sådana befattningshavare vid lotsverket, vilka erhållit *konstitutorial* å befattning efter den 1 februari 1901, måtte

ha rätt att avgöra, om de vilja kvarstå å gammal lönestat eller övergå å ny sådan;

2) att riksdagen måtte tillerkänna all lots- och fyrpersonal av lägre grad rätten till fri läkarevård och medicin att utgå även till personalens familjemedlemmar och enligt bestämmelser, som närmare fastställas av Kungl. Maj:t eller lotsstyrelsen; samt

3) att riksdagen måtte göra de ändringar i anslagssummorna till lotsverket ävensom vidtaga de övriga åtgärder (i taxehänseende m. m.), som av dessa bestämmelsers tillkomst eventuellt kunna bli en följd.

Stockholm den 21 juli 1914.

Ernst Hage.

C. J. Öberg.